LAB OOST

Ontwikkelplek voor jeugdpodiumkunsten

Een initiatief van:

Stadsschouwburg Nijmegen
Concertgebouw De Vereeniging

DE HORDE

THEATER A/D RIJN
aangesloten bij
DE NIEUWE OOST

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING 3

I. AMBITIES LAB OOST (werktitel)

1. Het jeugdproductiehuis in het kort 4

2. Missie 4

3. Visie 5

4. Samenwerkingsalliantie 5

5. Noodzaak 7

6. Juist in Nijmegen 8

7. Ondernemerschap 9

8. Governance 9

9. Vooruitblik en beoogd tijdspad vanaf 2025 9

II. ACTIVITEITEN

1. Het ontwikkeltraject 11

2. Werkwijze op hoofdlijnen 12

3. Beoogd makers 13

4. Selectiecommissie en begeleiding makers 13

5. Nieuwe tijden, nieuwe werkwijze 13

6. Planning 2024 13

7. Doelgroep 14

8. Bereik 15

9. Toelichting financiën 15

TOT SLOT 16

INLEIDING

Als kinderen kennismaken met kunst en cultuur, hebben ze daar hun hele leven wat aan. Je biedt ze zo een schatkist vol ervaringen en referenties, waaruit ze iets kunnen pakken als ze het nodig hebben. Wie met een kunstenaarsmindset leeft, zal er eerder voor kiezen om iets nieuws te proberen, opnieuw te beginnen, zich aan te passen, een ander pad in te gaan dan anderen, uit z'n comfortzone te stappen, niet op te geven, zwoegen, niet voor het snelle geld te kiezen en creatief te reageren op tegenslagen. Dus daarom: eer de kunstenaar, de kunstinstellingen, groot en klein, en prijs de kunst aan. Zodat meer kinderen en jongeren leren wat de kunst van het leven is.
Uit: 'Waarom jongeren niet alleen trapveldjes maar ook kunst nodig hebben' door Hizir Cengiz in De Correspondent

Als talentontwikkelaars, theatermakers en podia staan wij te trappelen om een bijdrage aan die schatkist te leveren en onze energie te delen met een jong publiek.
We hebben aandacht voor hun verhalen en bieden ze de collectieve beleving van verbeelding, de ervaring dat de wereld groter is dan je denkt.

De tijd is rijp voor een nieuw initiatief in onze regio op het gebied van talentontwikkeling in de jeugdpodiumkunsten. Er is commitment en positieve energie, er zijn middelen, en -het belangrijkst- er is een gezamenlijk belang: de duurzame ontwikkeling van vernieuwende podiumkunsten voor een jong publiek. Gezamenlijk zijn we sterk gepositioneerd om vanuit deze regio en Oost-Nederland de kwaliteit van de Nederlandse jeugdpodiumkunsten duurzaam te versterken
We doen dit in de vorm van talentontwikkelingstrajecten, daarbij gebruikmakend van beschikbare kennis en faciliteiten van bestaande infrastructuur: Lab Oost, ontwikkelplek voor jeugdpodiumkunsten.

Deze aanvraag bestaat uit twee delen. We starten met onze ambities voor het jeugdproductiehuis, de langere lijn. Hierbij verwijzen we ook graag naar het rapport van de kwartiermaker jeugdproductiehuis, dat als basis voor onze aanvraag dient. In het tweede deel zetten we onze plannen voor pilot-jaar 2024 uiteen, waarin we starten met het eerste Lab-traject.
Bij eventuele vragen of opmerkingen naar aanleiding van de aanvraag, kunt u contact opnemen met Judith van der Velden, kwartiermaker jeugdproductiehuis.

Doe met ons mee en investeer in een jong publiek en in nieuwe makers.
We stellen ons initiatief vol trots aan u voor.

Peter Hendrikx
Directeur Performing De Nieuwe Oost & Theater aan de Rijn

Mede namens:
Theatergroep De Horde - Ramses Graus en Froukje van Dooren
Stadsschouwburg Nijmegen en Concertgebouw De Vereeniging - Eva Middelhoff en Maarten van Erp

I. AMBITIES LAB OOST (werktitel)

1. Het jeugdproductiehuis in het kort

Lab Oost (werktitel) is een samenwerkingsalliantie op het gebied van talentontwikkeling door drie kernpartners: Theatergroep De Horde, Stadsschouwburg Nijmegen en penvoerder Theater a/d Rijn (onderdeel van De Nieuwe Oost). Ons initiatief wordt gedragen door het bredere (jeugd)theaterveld in Gelderland en Oost-Nederland.
Om (mid-career) makers in een vrije setting kennis te laten maken met en onderzoek te laten doen naar de doelgroep jeugd en jongeren, werken deze kernpartners onder aanvoering van de kwartiermaker aan een ontwikkelplek voor jeugdpodiumkunsten in regio Oost. Vanaf 2024 nodigen we jaarlijks maker(s) uit om zich onder begeleiding van de kernpartners te ontwikkelen binnen de jeugdpodiumkunsten met Theater Het Badhuis in Nijmegen als uitvalsbasis. Het resultaat van het vooronderzoek en vervolgens circa een maand repeteren, wordt door de drie kernpartners op verschillende momenten gepresenteerd in de drie verschillende huizen. Dit vindt plaats voor een publiek van relevante vakgenoten, belangstellenden en kinderen/jongeren uit de doelgroep. Na afloop zorgen de kernpartners samen met collega-instellingen uit de regio voor een stevige follow-up.
2024 is een pilot-jaar waarin de kernpartners en kwartiermaker bouwen aan dit initiatief én het eerste ontwikkeltraject wordt uitgevoerd; de aanloopfase richting doorontwikkeling van een duurzame ontwikkelplek voor jeugdpodiumkunsten.
In alle aspecten wordt er doorgebouwd op de basis die het veld heeft gelegd in eerdere samenwerkingsverbanden in deze regio, met name de Proeftuin Jeugdtheater en -dans (2018-2021) en het Netwerk Jeugdpodiumkunsten Gelderland (vanaf 2021). Mede op basis van die geschiedenis, knowhow, aanpak en energie is dit nieuwe initiatief in deze regio zo kansrijk.

2. Missie

Onze missie voor het versterken van talentontwikkeling in de jeugdpodiumkunsten is drieledig:

- Het versterken van het (jeugd)theaterlandschap en het maakklimaat > regio.
- Het versterken van de meerstemmigheid en vernieuwing in het jeugdaanbod > Landelijk, vanuit de regio/Oost-Nederland.
- Het versterken van de humuslaag voor het jeugdtheater > Landelijk, vanuit de regio/Oost-Nederland.

Lab Oost brengt middels talentontwikkelingstrajecten een nieuwe generatie makers in theater en dans in aanraking met een jong publiek van 4 tot 18 jaar, het publiek van de toekomst.
We dagen de makers uit om de verhalen van deze doelgroepen tot uitdrukking te brengen in hoogwaardig artistiek werk, waarbij de expertise in het werken voor en met een jong publiek wordt gewaarborgd middels begeleiding door experts uit het veld.
Hun onderzoekstraject levert zowel de kernpartners als het bredere (jeugd)theaterveld nieuwe inzichten op in het werken met en voor jong publiek en geeft een stevige boost aan het makersklimaat in de regio.

3. Visie

Door een zorgvuldig ingericht maakproces met artistieke begeleiding en coaching van de makers, meerdere testmomenten met zowel vakgenoten als de doelgroep en een aanvullend educatief (rand)programma, willen we een brug slaan tussen nieuwe makers, podiumkunst en een jong publiek. Dit vanuit de visie dat het podium dé plek is waar deze drie fysiek samenkomen. Het podium is een plek waar kinderen en jongeren kunnen leren over zichzelf, elkaar en wereld waarin we leven.
Door het koppelen van drie podia en daarmee presentaties op verschillende momenten in het werkproces, zijn 'vlieguren' voor de maker gegarandeerd. Het begeleidingsteam stelt de maker en zijn/haar ontwikkelbehoefte centraal, wat zorgt voor maatwerk. We zien makers in de brede ruimte, geen disciplines of doelgroepen.

Koekoeksnest - schoolvoorstelling van Oostpool, Sonnevanck en Theater a/d Rijn

4. Samenwerkingsalliantie

De alliantie Stadsschouwburg- De Horde-De Nieuwe Oost is op organische wijze voortgekomen uit de opdracht van gemeente Nijmegen aan kwartiermaker jeugdproductiehuis, Judith van der Velden. Voor de aanleiding, bevindingen en aanbevelingen van dit traject verwijzen we graag naar haar rapport, dat als bijlage bij deze aanvraag is gevoegd en daarmee één geheel vormt.
Door de intensieve samenwerking van een jeugdtheatergezelschap, een schouwburg en een productiehuis/ontwikkelinstelling hebben we een vinger aan de pols bij ontwikkelingen op het vlak van zowel produceren als presenteren van jeugdpodiumkunsten:

Theatergroep De Horde @Het Badhuis Nijmegen
Expertise: jeugdtheater ontwikkelen, educatie, kennis van de doelgroep, talentontwikkeling, landelijk makersnetwerk.
De Horde maakt vanuit hun basis in Theater het Badhuis voorstellingen voor jong en oud publiek

met een dynamische afwisseling van speelstijlen: spel, tekst, muziek, maquettes, camera's en poppen. Ze laten daarbij niet alleen het verhaal zien, maar ook hoe het gemaakt wordt; recht voor de ogen van het publiek en met alles wat voor handen is. Deze manier van maken laat alle ruimte om fantasie de vrije loop te laten en hersens of handen te laten spreken. Zo nodigen ze hun publiek uit aan te haken en binnen én buiten het theater andere werelden te zien.
In december 2023 ging De Horde van start met de voorstelling *Biografie van een vlieg*: een theaterbewerking van het gelijknamige boekje van Jaap Robben. Deze voorstelling werd zeven keer gespeeld in een nagenoeg uitverkocht Theater Het Badhuis en lovend ontvangen door pers ('Prachtig poëtisch theater' - Theaterkrant) en publiek. Een prachtige tekst waarbij de boodschap van De Horde tot uiting komt: 'Wees jezelf, ontdek een ander'.

Stadsschouwburg Nijmegen en Concertgebouw de Vereeniging (SEDV)
Expertise: regio Nijmegen, cultureel netwerk, groot bereik, kennis publieksgroepen, jeugdtheater programmeren, produceren (o.a. contextprogramma), educatie en scholen.
Op de podia en concertzalen van SEDV worden verhalen verteld. Door ruim 270.000 bezoekers beluisterd in 2023. Deze verhalen dragen bij aan reflectie, ontspanning, geven richting, bieden verdieping en zijn zuurstof voor een levendige en bruisende stad. Als ontmoetingsplek verhogen ze daarmee het welzijn van alle inwoners.
SEDV werkt met twee podia en drie zalen binnen drie programmalijnen: 'regulier programma', 'lefprogramma' en 'stadsprogramma', voor iedere programmalijn geldt een verschillende ambitie. Met de toekomstige vernieuwde huisvesting en de nieuwe functie van public space sluit SEDV aan bij diverse ontwikkelingen in de podiumkunsten. Makers, gezelschappen, producenten en podia werken meer vraaggericht en sluiten vaker aan op de actualiteit.
Locaties combineren vaker meerdere functies en bieden bijvoorbeeld contextprogramma's rond urgente lokale en maatschappelijke vraagstukken. Ook ligt de nadruk sterker op de totaalbeleving van de bezoeker/deelnemer aan de activiteiten.

De Nieuw Oost @Theater a/d Rijn Arnhem
Expertise: talentontwikkeling, produceren en (context)programmering, landelijk netwerk en ontwikkelingen.
De Nieuwe Oost (DNO) is in 2011 opgericht door Wintertuin Nijmegen (literatuur), Theater a/d Rijn Arnhem (podiumkunsten) en BRUT Deventer (muziek). Theater a/d Rijn in Arnhem is het voornaamste podium, ook zijn er vaste locaties in Nijmegen en Deventer.
DNO is een netwerkorganisatie waarbij naast de *founding partners*, die een bestuurlijke unie vormen, ook convenantpartners en diverse platforms zijn aangesloten zoals het het Netwerk Jeugdpodiumkunsten
Theater a/d Rijn heeft omvangrijke ervaring en expertise op het gebied van talentontwikkeling, dat in het DNA van de organisatie zit. Vanaf seizoen 2023-2024 richt Theater a/d Rijn zich bovendien steeds nadrukkelijker op het produceren met, voor en door jongeren; bijvoorbeeld met een nieuw festival *Jong in het Oosten* (werktitel) met Theater Sonnevanck en Theater Oostpool.
Theater a/d Rijn werkt met een nieuwe generatie kunstenaars die vanuit een sterke betrokkenheid met de samenleving hun creatieve kracht inzet om complexe vragen en actuele verhalen zichtbaar te maken.

Deze kernpartners werken samen op basis van gedeelde artistieke visies, doelstellingen en uitgangspunten. Dit onder aanvoering van de kwartiermaker die, mede door haar rol als projectleider van het Netwerk Jeugdpodiumkunsten Gelderland, beschikt over ruime expertise in zowel jeugdpodiumkunsten als talentontwikkeling en over een uitgebreid netwerk in Oost-Nederland.

We zijn transparant over budgetten en financiering. Waar nodig formaliseren we afspraken of projecten in convenanten waarin we prestatieafspraken vastleggen.

We committeren ons aan Lab Oost middels o.a. de volgende punten:
- We ontwikkelen, onder aanvoering van de kwartiermaker, de contouren van deze nieuwe ontwikkelplek en jagen samenwerkingen aan in landsdeel Oost tussen makers, verschillende partijen in het veld en het onderwijs.
- We bieden ruimte aan jonge talenten om hun maakpraktijk te ontwikkelen, middels begeleiding, coaching en intensieve werktrajecten. Dit doen we onder meer door het inzetten van mankracht, (financiële) middelen en speelruimte.
- We zijn onderdeel van de selectiecommissie en het begeleidingsteam (op artistiek en zakelijk gebied) van de maker.
- We ondersteunen de verspreiding van de open call om een zo groot en breed mogelijk netwerk van makers te bereiken.
- We geven de presentaties van het ontwikkeltraject een plek binnen onze programmering voor zowel vakgenoten als de doelgroep/scholen.
- We werken intensief samen op het gebied van publiekswerking en wisselen strategieën uit om de beoogde doelgroep uit de regio te bereiken (vakgenoten, kinderen, jongeren, scholen).

Jeugdvoorstelling in Stadsschouwburg Nijmegen

5. Noodzaak

Talentontwikkeling is een essentieel onderdeel om het ecosysteem van de jeugdpodiumkunsten vitaal en innovatief te houden. Om relevant te blijven in de veranderende wereld van kinderen en jongeren is het belangrijk om de podiumkunsten voor jeugd te blijven versterken, verbreden en vernieuwen, om zo ook in de toekomst aansluiting te blijven vinden bij nieuwe invloeden en nieuwe doelgroepen.

De huidige infrastructuur vraagt om een plek waar talentvolle en bewezen makers zich kunnen verbreden door ervaring op te doen in jeugdtheater en -dans.
Hierin is de afgelopen jaren een gat ontstaan, met name sinds het verdwijnen van alle landelijke productiehuizen in 2013 (bezuinigingen onder staatssecretaris Halbe Zijlstra).
Inmiddels wordt deze noodzakelijke schakel in de keten op meerdere plekken in het land opgepakt door soortgelijke allianties. In het verslag van de kwartiermaker wordt toegelicht hoe ons initiatief aansluit bij deze landelijke tendens op het gebied van talentontwikkeling.
De kernpartners stellen door middel van ontwikkeltrajecten (concrete uitwerking in deel II) makers in staat zich verder te ontwikkelen in een omgeving van hoogwaardige artistieke kwaliteit, waarin gebruik wordt gemaakt van de beschikbare kennis en faciliteiten van de bestaande infrastructuur. Hiermee wordt de kwaliteit van onze jeugdpodiumkunsten duurzaam versterkt in een stevige verbinding met de sector; in Nijmegen, Groene Metropoolregio, landsdeel Oost en daarbuiten.

6. Juist in Nijmegen

Nijmegen en jeugdtheater zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het landelijk gerenommeerde Theater Teneeter werd hier in 1976 opgericht, later ging dat over in Theater Kwatta en nu is het aan De Horde om de volgende stap in de geschiedenis zetten.
Deze lange en rijke historie in jeugdtheater komt ook terug in de Cultuurvisie Groei, die een drietal programmalijnen kent. Een ontwikkelplek als Lab Oost draagt bij aan de uitvoering van deze programmalijnen.
Verdere uitwerking van deze programmalijnen, een koppeling met het eerdere onderzoek van Blueyard (*Scenario's Badhuis* d.d. november 2022) en met de recente aanbevelingen door de Raad voor Cultuur rondom regiospreiding (*Toegang tot Cultuur. Op weg naar een nieuw bestel in 2029*, d.d. januari 2024) is te lezen in het verslag van de kwartiermaker.
Ons initiatief loopt parallel aan de conclusie van Blueyard en de aanbevelingen van de Raad voor Cultuur, door verantwoordelijkheid te nemen voor zowel de maatschappelijke omgeving (het jonge publiek) als voor het culturele veld in onze omgeving. Ook sluit het aan bij de breed gedragen ambitie die Nijmegen al langer heeft: het versterken van de theaterketen in stad/regio en deze beter zichtbaar te maken op lokaal, provinciaal en landelijk niveau. Bij deze ambitie komen steeds twee aandachtspunten bovendrijven: investeer vooral in jonge makers én zorg voor versterking van de humuslaag in Nijmegen, binnen de focus op de grotere regio.
Dat gemeente Nijmegen hierin nu voortvarend stappen zet, voor zowel jeugd-talentontwikkeling als het regionale makersklimaat, en voornemens is dit mogelijk te maken, wordt alom gewaardeerd binnen het (jeugd)theaterlandschap.

Eva Middelhoff, directeur-bestuurder Stadsschouwburg en de Vereeniging:
'Een eigen productiehuis in Nijmegen is van groot belang voor de stad, zo'n ontwikkelplek stimuleert innovatie en creativiteit. Het moedigt experiment en ontwikkeling aan, wat van levensbelang is voor iedere stad en regio.'

7. Ondernemerschap

We zien Lab Oost als slim ondernemerschap, er wordt immers optimaal gebruikgemaakt van de huidige investeringen in faciliteiten van de kernpartners. Dit betekent ook dat het overgrote deel van het begrote budget naar artistieke output en publiek gaat, in plaats van naar overhead of stenen. Het jonge publiek profiteert, doordat er meer ruimte is voor onderzoek, co-creatie en participatie, waarin makers intensief met kinderen en jongeren werken aan hun artistieke productie. Daarbij jagen ze niet alleen de verbeelding aan bij het publiek, maar brengen ze ook de kernpartners die het traject faciliteren, verder in beweging.
Lab Oost is hiermee een start-up in de podiumkunsten voor een jong publiek. Een traject voor een nieuwe generatie theater- en dansmakers om vernieuwing te brengen binnen het bestaande bestel. Deze makers zijn bezig om hun plek en hun publiek in de professionele cultuursector te claimen. Ze beseffen dat ze te maken hebben met nieuwe generaties die gewend zijn aan nieuwe vormen en platformen van communicatie en presentatie. Daarin bewegen zij mee door goed te luisteren en dingen anders te doen.
Wij, de alliantiepartners, zien onszelf als durfinvesteerders. We voorzien makers van productie-middelen en faciliteiten. Een repetitieruimte, een podium, een marketingapparaat, een netwerk van experts en adviseurs. Allemaal investeringen in natura waardoor makers voldoende budget hebben voor sterke trajecten en fatsoenlijke honoraria conform de Fair Practice Code. Zo zorgen we voor een professionele doorontwikkeling in het veld.
Gemeente Nijmegen kan met een relatief bescheiden investering aan de wieg hiervan staan.

8. Governance

De Governance Code Cultuur, in combinatie met andere maatschappelijke kaders, waaronder de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie, liggen aan de basis van ons initiatief en de verdere uitvoering daarvan. Het creëren van een veilige werkomgeving is essentieel en het toepassen van de codes bij zowel selectie van makers als richting publiek, is voor ons een vanzelfsprekendheid.

9. Vooruitblik en beoogd tijdspad vanaf 2025

Onze ambities reiken verder dan het pilot-jaar 2024, waarin we al pionierend opbouwen. In de jaren 2025-2028 bouwen we stevig door, zowel inhoudelijk als financieel.
In het vergezicht dat ons voor ogen staat, blijven vernieuwing en ontwikkeling centraal staan. Onze ambitie is om met dit initiatief te blijven focussen op *research & development*, nadrukkelijk niet om een nieuwe jeugdproducent te worden. Hiermee behouden we onze entiteit en bewaken de kwaliteit van wat we doen.
De komende jaren gaan we de Lab-werking uitbreiden en programma's opzetten om nieuwe makers én nieuwe publieken te ontwikkelen. Uitgangspunt is om per project/maker maatwerk te leveren; of het nu gaat om het uitbouwen van een veelbelovend Lab-project richting een volwaardige (school-)voorstelling, het betrekken van nieuwe partners daarbij of anderszins. We doen dit alles steeds op basis van de inhoud en de behoefte van makers.
Onze doelstelling is ook om de provincie Gelderland en gemeente Arnhem (financieel) te betrekken, naast geschikte (landelijke) fondsen.
Kortom, met Lab Oost werken we op termijn toe naar een landelijke functie als 'fluïde' ontwikkelplek voor jeugdpodiumkunsten. Door ruimte te creëren voor onderzoek zijn we van betekenis voor de jeugdpodiumkunsten in de regio, Oost-Nederland, landelijk en waar mogelijk zelfs internationaal.

Stapsgewijs kan dit er zo uit zien:

2025-2028:

- Operationeel aan de slag
- Uitbreiding ontwikkeltrajecten en aantal makers per jaar
- Uitbreiding samenwerkingspartners (maatwerk) - eerst in de regio en Gelderland, later ook landelijk
- Opstarten nieuwe R&D-projecten (spin-off)
- Evenwichtigere financiering: naast gemeente Nijmegen ook Arnhem/Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en landelijke fondsen betrekken
- Evalueren en aanpassen

2029 en verder:

- Borging als netwerkorganisatie (onder de vleugels van De Nieuwe Oost) in het landelijk bestel, voor alle BIS- en Fondsgezelschappen voor jeugdpodiumkunsten uit landsdeel Oost

Peter Hendrikx, directeur performing De Nieuwe Oost & Theater a/d Rijn:
'Er is grote behoefte aan meer ruimte voor vernieuwing en ontwikkeling in het Oosten.
Om de regio toekomstbestendig te maken, moeten we investeren in nieuwe generaties makers én in jong publiek. Zo zorgen we ervoor dat het aantrekkelijk is voor jong talent om zich hier te vestigen, en vermijden we dat een opleiding aan ArtEZ of de Radboud Universiteit gelijk staat aan een enkeltje Randstad.
Investeren in ontwikkeling is óók investeren in nieuw publiek, door middel van de productie van kwalitatief jeugdtheater dat aansluit bij deze doelgroep. Door nieuwe verhalen en vormen een podium te geven, zorgen we ervoor dat het aanbod toegankelijk blijft voor toekomstige generaties publiek.'

II. ACTIVITEITEN

1. Het ontwikkeltraject

Binnen het jeugdproductiehuis bieden we ruimte voor makers om een zogenaamd Lab-traject te volgen. Hiermee bedoelen wij geconcentreerde werkperiodes (van +/- 4 weken) waarin makers een verdiepend onderzoek doen en daarbij technische, productionele en artistieke ondersteuning krijgen. Daarmee bieden we ruimte voor makers om te experimenteren en te ontwikkelen. Hun onderzoeksvraag en methode wordt aangescherpt en bevraagd door het (artistieke) team van de kernpartners. De resultaten worden gedeeld met zowel vakgenoten als jong publiek/scholen, inclusief gemodereerde voor- of nagesprekken.
Met dit programma bieden we opkomende kunstenaars ruimte, feedback en presentatie-mogelijkheden, plus een budget voor speelse verkenning en open experimentatie.
Op basis van de resultaten kunnen we met sommige van deze makers besluiten een intensiever ontwikkeltraject aan te gaan, waarbij zij naast dit onderzoek bijvoorbeeld ook een volledige (school-)voorstelling kunnen maken.
Vakmanschap, zeggingskracht, oorspronkelijkheid en vernieuwing behoren tot de traditionele artistieke vaardigheden. In ons ontwikkeltraject sturen we, naast deze competenties, op eigenschappen die wij als onmisbaar beschouwen in de kunstsector van vandaag. We stellen makers in staat te werken aan een praktijk waarin artistieke intuïtie, maatschappelijke verbinding, professionele vaardigheden, kennis en sterke netwerken samenkomen. We creëren een setting die makers inspireert en stimuleert om de samenleving met een open vraag tegemoet te treden, om expertise en ontwikkeling te delen, en om kritisch te reflecteren op eigen werkproces en output.
Een cruciale fase in de ontwikkeling van het werk is het doen van onderzoek. Jeugdpodiumkunsten zijn van oudsher voorloper om de doelgroep eerder te betrekken in het maakproces - iets wat in ons ontwikkeltraject dan ook centraal zal staan. We dagen makers uit om met hun talent en ambacht recht te doen aan de fascinaties en verlangens van ons publiek. Hoe geven zij vorm aan wat er in kinderen en jongeren omgaat en wat er bij hen speelt? Voor dat onderzoek gaat de maker letterlijk in gesprek met het publiek. Zij maken daarbij gebruik van onze expertise en van de deskundigheid en ervaringen van anderen die het publiek goed kennen. Dat kunnen pedagogen of leerkrachten zijn, maar ook ervaren collega-makers en andere professionals uit de wereld van theater en dans.
Uiteindelijk gaat het erom dat de maker werkt aan voorstellingen en presentaties met verhalen die ertoe doen voor een jong publiek.

Grofweg zien we in ieder maakproces de volgende fases terug:

- Introductie: de maker maakt kennis met het team en met ieders inspiratie(s) en vraagstukken, houdt audities voor de performers, en voert op structurele basis gesprekken met het artistieke en zakelijke team voor ontwikkelvragen op de korte en lange termijn;
- Verkenning: in deze fase doet de maker eigen (voor)onderzoek naar de behoeften van de jonge doelgroep en de manier waarop zijn/haar praktijk daarbij aansluit;
- Experiment: de maker probeert verschillende benaderingen uit op de vloer, deelt *trial-and-errors* met het begeleidingsteam en waar nodig/mogelijk alvast met een klein testpubliek;
- Test: de maker geeft een presentatie van het resultaat van het Lab: het delen van sterktes en zwaktes, ontvangen en geven van gestructureerd feedback. Op dit moment wordt een testpubliek van jeugd/scholen en vakgenoten uitgenodigd waarna ook ruimte is voor feedback;

- Evaluatie en vooruitblik: Onze werkwijze leidt ertoe dat de nadruk niet ligt op het produceren, maar op het ontwikkelen van praktijken. Dat betekent dat we niet alleen artistieke begeleiding bieden, maar ook aandacht geven aan de organisatiestructuur rondom de maker. Hierop zullen we na elk presentatiemoment uitgebreid evalueren en vooruitblikken.

We opereren vanuit de alliantie van drie kernpartners met daarbij het jeugd-veld uit landsdeel Oost als back-up, zodat we daadwerkelijk maatwerk kunnen leveren.

2. Werkwijze op hoofdlijnen

- Makers worden uitgenodigd via een open call en via actieve benadering vanuit het eigen netwerk;
- Makers leveren een concept aan. Op 1 A4 en middels een korte video.
- Selectiecommissie nodigt ca. 4 makers uit voor een pitch. Bescheiden vergoeding per maker beschikbaar.
- Selectiecommissie kiest een maker (2024), meerdere makers vanaf 2025.
- Selectiecommissie geeft alle pitchers zorgvuldige feedback, zodat er ook voor de niet-uitgekozen makers meerwaarde wordt gehaald uit deelname.
- Maker werkt 4 weken in het Lab, onder begeleiding van de kernpartners. Waar wenselijk en mogelijk ook met begeleiders uit het Netwerk Jeugdpodiumkunsten of overige (BIS-) jeugdgezelschappen;
- Eerste presentaties (2 keer) in Het Badhuis, direct aansluitend op de 4 Lab-weken. Daaropvolgende presentaties (2 keer per podium) in Theater a/d Rijn en de Stadsschouwburg in de maanden daarna. Het publiek bestaat uit de doelgroep, vakgenoten, belangstellenden (regulier publiek) en beleidsmakers.
- Voor alle 6 presentaties geldt dat gesprekspartners uit het vooronderzoek van de kwartiermaker worden betrokken; via actieve uitnodiging en/of via registratie, making-of, podcast e.d.
- Stevige follow-up door de kernpartners (maatwerk) in samenwerking met collega-instellingen uit het veld.

NB: Naast bovenstaande zijn er diverse mogelijkheden om het productiehuis extra stevigheid en grotere spin-off in de regio te geven: via activiteiten zoals een stadsgesprek met collega-makers, tussentijds repetitiebezoek enzovoort.

Ramses Graus, artistiek directeur Theatergroep De Horde:
'Het gat tussen opleiding en professioneel werkveld is erg groot voor met name makers. Zij hebben, om hun eigen signatuur te ontdekken en te ontwikkelen, veel meer ruimte en tijd nodig.
Daarom zijn wij van mening dat deze talentontwikkeling een noodzakelijke functie is binnen de keten en willen we jonge makers een plek bieden waar ze, onder begeleiding van professionals, ervaring op kunnen doen in het ontwikkelen van eigen materiaal en in het proces om van dat materiaal een presentabele vorm te maken.
Daarbij is ruimte voor experiment belangrijk. Nieuw materiaal of nieuwe vormen moeten een kans krijgen zich te ontwikkelen. Dit kan het best in een beschermde omgeving waar geëxperimenteerd kan worden en waar de maker (nog) niet bekeken door een publiek mag uitproberen.'

3. Beoogd makers

- Makers hebben sterke binding met deze regio, vanuit hun eigen achtergrond en/of inhoudelijk via dit project. Op welke wijze die binding tot uiting komt kan verschillen, vooropstaat dat dit ontwikkeltraject het makersklimaat in de regio versterkt. De output komt regionaal ten goede, door kwalitatief beter aanbod en kwantitatief hoger aanbod in Nijmegen-Arnhem en Oost-Nederland. Kortom, onze focus ligt op structureel en kwalitatief bouwen in deze regio.
- Makers moeten zelf leidinggeven aan hun Lab-project, ook tijdens de repetities; een regisseur of choreograaf ligt daarmee het meest voor de hand, of eventueel een schrijver.
- De fase in hun carrière (pas-afgestudeerd versus mid-career) is minder van belang dan de eigen drive en urgentie om specifiek voor een jeugdige doelgroep theater te maken.

4. Selectiecommissie en begeleiding makers

- Maarten van Erp (1981), hoofd programma en publiek Stadsschouwburg en de Vereeniging
- Eylül Fidan Akıncı (1988), huisdramaturg en artistiek ontwikkelaar Theater a/d Rijn
- Ramses Graus (1972), artistiek directeur De Horde
- Peter Hendrikx (1984), directeur performing De Nieuwe Oost en Theater a/d Rijn
- Een wisselend, extern commissielid. In 2024 is dit Arianne Perez-Koeleman (1994), programmeur van Lindenberg Cultuurhuis.
- Judith van der Velden (1977), kwartiermaker jeugdproductiehuis (voorzitter en procesbegeleider)

5. Nieuwe tijden, nieuwe werkwijze

Bij het vormgeven van ons traject is bewust rekening gehouden met de manier waarop het culturele veld en de samenleving in de loop der tijd zijn veranderd. Een meer gevarieerde werkwijze zorgt ervoor dat verschillende makers gelijkere kansen hebben op deelname: we gaan actiever op zoek naar deze verschillende makers, vragen bijvoorbeeld om een video zodat de selectie minder talig wordt en zorgen voor een brede en zo gevarieerd mogelijke selectiecommissie. Dat zorgt voor meerstemmigheid bij beslissingen en beoordelingen, omdat steeds vanuit verscheidene perspectieven gekeken wordt.

6. Planning 2024

Begin - eind mei:	Open call + actieve benadering makers
Begin juni:	Selectie van 4 makers door commissie
Medio juni:	Pitch door geselecteerde makers @Theater Het Badhuis + follow-up
Medio juni - medio juli:	Maker 2024 selecteren en begeleiden richting Lab
Medio juli - medio aug:	Zomerstop
Medio aug - medio sept:	Maker begeleiden richting Lab 2024
Week 38 t/m 41:	Maakproces tijdens Lab 2024 @Theater Het Badhuis
Vrijdag 11 oktober:	Presentaties @Theater Het Badhuis
November - december:	Presentaties @Theater a/d Rijn + @Stadsschouwburg

7. Doelgroep

We richten ons op een publiek uit de regio dat jong én divers is, in leeftijd, achtergrond en belangstelling. We stellen makers in staat de verbeelding van kinderen en jongeren aan te jagen, vanaf dat ze kleuter zijn tot het moment dat ze als meerderjarige mogen stemmen. Bij verschillende leeftijdsgroepen is een andere aanpak nodig. Dit vraagt een grote mate van flexibiliteit, maar levert ook veel inzicht op in de mogelijkheden binnen het eigen makerschap.

Om de jeugdige doelgroep te bereiken worden educatiemedewerkers van zowel De Horde als de Stadsschouwburg ingezet. Onderdeel van het traject is dat makers steeds een stem geven aan het publiek uit deze regio. We bouwen momenten in waarbij de maker (voorafgaand aan het repetitieproces) in gesprek gaat met de doelgroep en vervolgens momenten waarop zij *work in progress* presenteren. Hiermee kunnen makers feedback integreren en hun werk aanscherpen. Voor het jonge publiek betekent die wisselwerking of co-creatie ook *empowerment*: ze kunnen ervaren dat hun inbreng ertoe doet.
We hebben de werking hiervan bij binnen de Proeftuin en het Netwerk Jeugdpodiumkunsten kunnen zien: makers spraken (vaak in de klas, zowel primair als voortgezet onderwijs) met de doelgroep over hun thema en maakproces. Een mooi concreet voorbeeld is het werkproces dat Gelders choreograaf Patricia van Deutekom had met kinderen van 10 jaar rondom het thema ‘rouw’ (zowel in de klas als het theater), wat vervolgens werd omgezet naar hedendaagse dans.

Last but not least: ook collega’s uit het veld (vanuit Nijmegen-Arnhem, Oost-Nederland en daarbuiten) behoren tot onze doelgroep. Door hun aanwezig bij de presentaties op één van de podia en eventuele betrokkenheid bij de ontwikkeltrajecten, wordt de spin-off en zichtbaarheid groter – een gewenst sneeuwbaleffect.

Biografie van een vlieg door De Horde in Theater Het Badhuis

8. Bereik

Met voorliggend plan beogen we in pilot-jaar 2024 tussen 600-750 bezoekers in Nijmegen-Arnhem te bereiken, inclusief co-creatie momenten en educatief programma. Naar verwachting zal de verdeling tussen vakgenoten en jeugd ongeveer gelijk zijn.
De inschatting is dat de spin-off van het ontwikkeltraject voor de maker vele malen groter is dan 'slechts' de presentaties in de drie huizen; talentontwikkelingstrajecten hebben een vliegwieleffect, het bereik en effect overstijgen vrijwel altijd het kader van de projectdoelstellingen.
Of de gewenste spin-off zal betekenen dat een maker doorstroomt naar grotere podia en/of gezelschappen, een eigen jeugdgezelschap opricht of een theaterprijs wint, is wederom een kwestie van maatwerk. We merken in onze praktijk dat impact vaak pas op de langere termijn zichtbaar is. Komt bij dat impact meten vaak op gespannen voet staat met het concept van vertrouwen geven aan de maker en accepteren dat de uitkomst van een proces kan 'mislukken', wat enorm belangrijk is in een ontwikkeltraject.
Zoals geschetst op pagina 9/10 gaat het in 2024 om één ontwikkeltraject, waarbij meerdere makers betrokken zijn in de aanloop ernaartoe. Vanaf 2025 bouwen we het aantal Lab-trajecten verder uit.

9. Toelichting financiën

De begroting is gebaseerd op basis van reële verwachte kosten en inkomsten, aan de hand van vergelijkbare projecten bij de kernpartners en jarenlange ervaring in talentontwikkeling en het produceren van podiumkunsten. Alle professionals (personeel, makers, performers) worden gehonoreerd volgens de Fair Practice Code naar de CAO Toneel en Dans.
Het betreft een maakproces van vier weken, waarin er 4-5 dagen per week gewerkt wordt. De daaropvolgende presentaties vinden op drie momenten plaats: direct na afronding van het maakproces in Het Badhuis (oktober 2024), vervolgens in Theater a/d Rijn (november 2024) en de Stadsschouwburg (december 2024).
Naast de subsidie van gemeente Nijmegen vullen we het dekkingsplan aan met eigen bijdragen van de kernpartners. Dit bestaat voor het overgrote deel uit gekapitaliseerde uren: zowel voor artistieke en zakelijke begeleiding als specifieke ondersteuning op het gebied van productie, techniek, marketing en educatie. Daarnaast stellen de partners ruimte en technische middelen beschikbaar. Deels ontvangen zij daarvoor een tegemoetkoming, op basis van cultureel tarief.
NB: Voor 2025 en daarna zetten we in op bijdragen van andere lokale overheden en landelijke fondsen, naast een gewenste tweede bijdrage uit de Nijmeegse Infrastructuur-regeling.

TOT SLOT

Stel je voor: een zaal vol jonge mensen die ademloos getuige zijn van jeugdpodiumkunsten.
Ze herkennen zich daar helemaal in, want ze hebben er zelf het ruwe materiaal voor aangedragen, in workshops met gedreven makers. Deze live presentatie is het hoogtepunt van een traject waarin makers een volgende stap in hun professionele ontwikkeling zetten, in het werken voor een publiek dat nieuw voor hen is.

Voor de kinderen en jongeren is het een ervaring om te koesteren op hun weg naar de volwassenheid.

Voor de makers is het een eyeopener: ze ontdekken hoeveel waarde er schuilt in werken aan theater voor een jong publiek.

Voor gemeente Nijmegen is het een uitgelezen kans om aan de wieg van deze ontwikkelplek te staan en daarmee het makersklimaat in stad en regio te stimuleren.
Doet u met ons mee?